

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 28.1.2009
KOM(2009) 39 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS
EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR
SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

Rengiantis išsamiam klimato kaitos susitarimui Kopenhagoje

{SEK(2009) 101}

{SEK(2009) 102}

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS
EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR
SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

Rengiantis išsamiam klimato kaitos susitarimui Kopenhagoje

1. SANTRAUKA

Vienas svarbiausių ES prioritetų – sėkmingai užbaigti tarptautines derybas dėl klimato kaitos Kopenhagoje 2009 m. pabaigoje. Dabar, kai jau priimtas klimato kaitos ir energetikos priemonių paketas, ES turi intensyviau bendrauti su trečiosiomis šalimis tiek per JT organizaciją, tiek kitais būdais.

Šiame komunikate pateikiami konkretūs pasiūlymai, kaip pasiekti šio tikslo. Čia aptariamos trys pagrindinės temos – uždaviniai ir veiksmai, finansavimas ir veiksmingos pasaulinės anglies dioksido rinkos sukūrimas. Šis komunikatas – atsakas į 2008 m. birželį pareikštą Europos Vadovų Tarybos prašymą pateikti išsamią strategiją, kaip padidinti finansavimą ir investicijų srautus išmetamųjų teršalų mažinimui ir prisitaikymui.

Siekiant, kad vidutinė pasaulio temperatūra pakiltų ne daugiau kaip 2°C, palyginti su ikipramoninio laikotarpio temperatūra, apskritai visos išsivysčiusios šalys iki 2020 m. turėtų išmetamųjų teršalų kiekį sumažinti 30 %, palyginti su 1990 m. išmestu kiekiu. ES parodė pavyzdį įsipareigodama iki 2020 m. savo išmetamųjų teršalų kiekį sumažinti 20 %, palyginti su 1990 m. lygiu, nepriklausomai nuo to, ar bus sudarytas tarptautinis susitarimas. Toks įsipareigojimas yra gerokai didesnis negu bet kurios kitos pasaulio valstybės ar jų grupės priimtas įsipareigojimas laikotarpiui po 2012 m.

ES yra pasiryžusi siekti dar daugiau – sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį 30 %, jei bus pasiektas ambicingas ir išsamus tarptautinis susitarimas, t. y. jei kitos išsivysčiusios šalys prisiims panašius išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo įsipareigojimus ir atitinkamų veiksmų imsis besivystančios šalys. Apskritai visos besivystančios šalys turėtų išmetamųjų teršalų kiekio augimą apriboti iki 15–30 %, palyginti su įprastiniu išmetimo lygiu. Būtinaiems veiksams besivystančiose šalyse remti reikės daug didesnių finansinių išteklių. Juos turėtų sudaryti jų savi ištekliai, iš pasaulinės anglies dioksido rinkos gautos lėšos ir išsivysčiusių šalių parama. Didžioji šių investicijų dalis ir trumpalaikėje, ir ilgalaikėje perspektyvoje atsipirks – jos padės spręsti klimato kaitos problemą ir atsigauti ekonomikai; bet kuriuo atveju šios išlaidos bus mažesnės negu nieko nedarant.

Pasaulinę anglies dioksido rinką galima ir reikėtų sukurti susiejus palyginamas vietines teršalų išmetimo leidimų prekybos sistemas. Tai paskatins ekonomiškai efektyviai mažinti išmetamųjų teršalų. ES turėtų užmegzti reikiamus ryšius su kitomis šalimis, siekdama užtikrinti OECD šalių dalyvavimą toje rinkoje iki 2015 m., o iki 2020 m. dalyvių ratą dar labiau išplėsti.

2. ĮVADAS

ES sutartas tikslas yra apriboti vidutinės pasaulio temperatūros augimą iki 2°C, palyginti su ikipramoninio laikotarpio temperatūra. Peržengus 2°C ribą labai padidėtų maisto ir vandens stygius, kultų ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai ir labai išaugtų grėsmė unikalioms ekosistemoms. Jei dabartinės teršalų išmetimo tendencijos tęsis, 2°C riba gali būti peržengta 2050 m. Net ir nepasiekus 2°C ribos reikės įdėti daug pastangų siekiant prisitaikyti prie klimato kaitos. Atsižvelgdami į naujus mokslinių tyrimų rezultatus vis daugiau mokslininkų ragina šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) koncentraciją atmosferoje stabilizuoti daug žemesniame lygyje negu rekomenduota anksčiau, t. y. iki 350 ppmv CO₂ ekvivalento. Kad tai būtų įmanoma, Kopenhagoje reikia pasiekti labai gerų rezultatų.

Kadangi pasaulio klimato sistemai būdinga bazinė fizinė inercija, nepaisydami mokslininkų perspėjimų galime susilaukti iki šiol dar neregėtų, brangių ir galbūt nesuvaldomų pasekmių. Be to, atsiveria galimybė spręsti klimato kaitos, energetinio saugumo ir dabartinio ekonomikos nuosmukio problemas kartu. Kovai su klimato kaita reikės didelių privačių ir viešųjų investicijų, o tai padės užtikrinti perėjimą prie mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomikos – atvers naujas augimo ir darbo vietų kūrimo galimybes ir skatins darnų vystymąsi. Įvairių pasaulio šalių vyriausybės skelbia apie plataus masto investicijų programas, tokias kaip neseniai priimtas Europos ekonomikos atkūrimo planas, kuriomis skatinama investuoti į išmetamųjų CO₂ kiekio mažinimą, remiamos inovacijos bei ekonomikos augimas ir labiau užtikrinamas energijos tiekimas. Pastangos įveikti finansinę krizę gali padėti išnaudoti dar likusią nedidelę galimybę neperžengti 2°C ribos.

Tarptautiniu mastu 2007 m. Balio veikslių planu pradėtas procesas, kuris turėtų baigtis 2009 m. gruodžio mėn. JT konferencijoje Kopenhagoje naujo tarptautinio susitarimo dėl klimato, galiosiančio po 2012 m., sudarymu. Šiame susitarime turi būti nustatomi nauji uždaviniai ir jų įgyvendinimo veiksmai siekiant sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį bei sudaryti sąlygas darniam vystymuisi sustiprinant šalies gebėjimą prisitaikyti prie neišvengiamos klimato kaitos, kartu suteikiant akstiną inovacijoms ir ekonomikos augimui, mažinant skurdą ir sudarant sąlygas naudotis darnios energetikos paslaugomis („bendra vizija“). Po JT konferencijos Poznanėje (2008 m. gruodis) pereita prie konkrečių derybų.

Nacionaliniu mastu ir išsivysčiusios, ir besivystančios šalys imasi vis daugiau veikslių. Keliami uždaviniai ir kuriamos anglies dioksido rinkos. Gruodžio mėn. ES priėmė ambicingą klimato kaitos ir energetikos priemonių paketą, kuriame numatyta įgyvendinti nepriklausomą ES tikslą iki 2020 m. sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį 20 %, palyginti su 1990 m., ir išplečiama bei patobulinama ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo leidimų prekybos sistema (ES ŠESD ILPS). Naujoji JAV vadovybė iškėlė kovą su klimato kaita kaip vieną svarbiausių savo prioritetų. Tuo pat metu Australija paskelbė savo vidutinės trukmės klimato srities įsipareigojimus ypatingą dėmesį skirdama išmetamųjų teršalų leidimų prekybai. Šios leidimų prekybos sistemos galėtų būti išties pasaulinės anglies dioksido rinkos branduolys.

3. UŽDAVINIAI IR VEIKSMAI

Kad būtų reali galimybė, jog pasaulio temperatūra nepakils daugiau kaip 2°C, išmetamųjų ŠESD kiekis iki 2050 m. turi būti sumažintas 50 %, palyginti su 1990 m. Be to, iki 2020 m. turi nustoti didėti viso pasaulio išmetamųjų ŠESD kiekis, neskaitant dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo paskirties keitimo ir miškininkystės išmetamųjų ŠESD. Siekiant šio

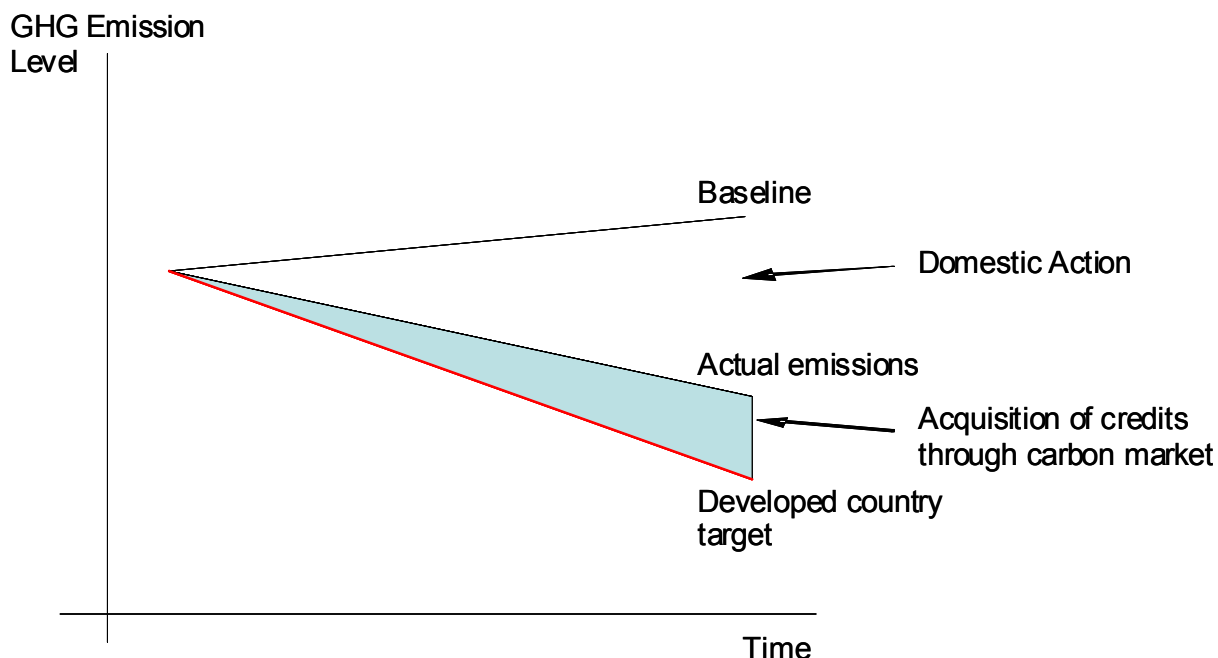
visuotinio tikslo išsivysčiusios šalys turi imtis iniciatyvos ir įrodyti, kad mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomika yra įmanoma ir ekonomiškai prieinama. Svarbu, kad prisidėtų ir besivystančios šalys, ypač ekonomiškai pažengusios besivystančios šalys, nes daugelis jų sparčiai tampa didelėmis teršėjomis. Todėl bendradarbiavimas turi tapti daug intensyvesnis, kad jos turėtų reikiamų pajėgumų, technologijų ir lėšų.

3.1. Nauji išsivysčiusių šalių išmetamų ŠESD kiekio mažinimo uždaviniai

Kopenhagos susitarime išsivysčiusios šalys turi priimti besąlyginius visai ekonomikai taikomus išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo įsipareigojimus. ES parodė pavyzdį įsipareigodama savarankiškai iki 2020 m. savo išmetamųjų teršalų kiekį sumažinti 20 %, palyginti su 1990 m. Toks įsipareigojimas yra gerokai didesnis negu bet kurios kitos pasaulio valstybės ar jų grupės priimtas įsipareigojimas laikotarpiui po 2012 m. ES yra pasiryžusi siekti dar daugiau – sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį 30 %, jei bus sudarytas ambicingas ir išsamus tarptautinis susitarimas, t. y. jei kitos išsivysčiusios šalys priims panašius išmetamo teršalų kiekio mažinimo įsipareigojimus ir jei, atsižvelgdamos į savo pareigas ir pajėgumus, atitinkamus įsipareigojimus priims labiau ekonomiškai pažengusios besivystančios šalys.

ES pasiūlė, kad išsivysčiusios šalys drauge paėmus sumažintų išmetamųjų teršalų kiekį tiek, kiek reikia tikslui dėl 2°C pasiekti. Tarptautinės klimato kaitos komisijos (TKKK) 4-joje vertinimo ataskaitoje nurodoma, kad iki 2020 m. išsivysčiusios šalys išmetamą teršalų kiekį turėtų sumažinti 25–40 %, o iki 2050 m. – 80–95 %. Išsivysčiusios šalys turėtų galėti dalį savo išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo uždavinių pasiekti veiksmais šalies viduje, o kitą dalį – įsigydamos besivystančių šalių kreditų, kuriuos jos sukauptų mažindamos savo išmetamųjų teršalų kiekį. Tai pavaizduota 1 paveiksle.

1 paveikslas. Išsivysčiusių šalių išmetimas

Bendras išsivysčiusių šalių uždavinys turi būti paskirstytas sąžiningai ir užtikrinant, kad šalių pastangos būtų proporcingos. Svarbiausiais kriterijais laikomi šie:

- BVP vienam gyventojui. Šis kriterijus rodo šalies gebėjimą mokėti už išmetamų teršalų kiekio mažinimą šalies viduje ir įsigyti išmetimo leidimų iš besivystančių šalių;
- Išmetamas ŠESD kiekis BVP vienetai. Šis parametras rodo šalies potencialą mažinti išmetamų ŠESD kiekį;
- ŠESD išmetimo 1990–2005 m. tendencijos: atsižvelgiama į išankstinius išmetamų teršalų kiekio mažinimo šalies veiksmus.
- Gyventojų skaičiaus kitimo tendencijos 1990–2005 m.: atsižvelgiama į šalies gyventojų skaičiaus ir bendro jos išmetamų ŠESD kiekio santykį.

Nustatant tolesnius pasaulio išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo uždavinius laikotarpiu po 2012 m., Kioto protokolo baziniai metai, 1990-ieji, turėtų būti laikomi istoriniu atskaitos tašku. Visos išsivysčiusių šalių grupės bendromis pastangomis 2020 m. išmetamųjų teršalų kiekis turėtų būti sumažintas 30 %, palyginti su 1990 m. išmetamų kiekiu. Nustatant konkrečių šalių išmetamųjų teršalų mažinimo uždavinius ateičiai atskaitos tašku galima laikyti kuriuos nors vėlesnius metus, nes jų statistika tikslesnė. Klimato kaitos ir energetikos priemonių pakete ES pasirinko 2005-uosius. Tačiau tuo neturėtų būti naudojama siekiant dėti mažiau pastangų mažinant išmetamųjų teršalų kiekį.

Privalomus išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo įsipareigojimus turi priimti ne tik tos šalys, kurios turi įsipareigojimų pagal Kioto protokolą. Kopenhagos susitarime turi būti nustatyti išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo įpareigojimai bent visoms JT BKKK I priede išvardytoms šalims, visoms OECD narėms ir visoms dabartinėms ES valstybėms narėms, ES šalims kandidatėms ir galimoms kandidatėms.

Nustatant laikotarpio po 2012 m. uždavinius reikia atsižvelgti į galimybę iki 2012 m. sukaupti išmetimo leidimų perteklių, todėl reikia užtikrinti, kad 30 % tikslas būtų pasiektas realiomis išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo pastangomis, kurių bus imtasi po 2012 m. Lygiai taip pat žemės naudojimo, žemės naudojimo paskirties keitimo ir miškų ūkio taisyklės aplinkosaugos atžvilgiu turėtų būti suderinamos su 30 % uždaviniu. Reikėtų patobulinti išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo stebėjimą, ataskaitų apie jį teikimą ir tikrinimą, taip pat valstybių tarpusavio klimato politikos vertinimą.

3.2. Augančio išmetamų ŠESD kiekio besivystančiose šalyse mažinimas

Vis aiškiau tai, kad labiausiai klimato kaita paveiks besivystančias šalis – sukels potvynius, sausras, miškų nykimą. Taigi nors išsivysčiusios šalys turėtų ir toliau, ypač artimiausioje ateityje, labiausiai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį, besivystančioms šalims taip pat svarbu prisidėti prie to, kad būtų pasiektas 2°C ribos neperžengimo uždavinys.

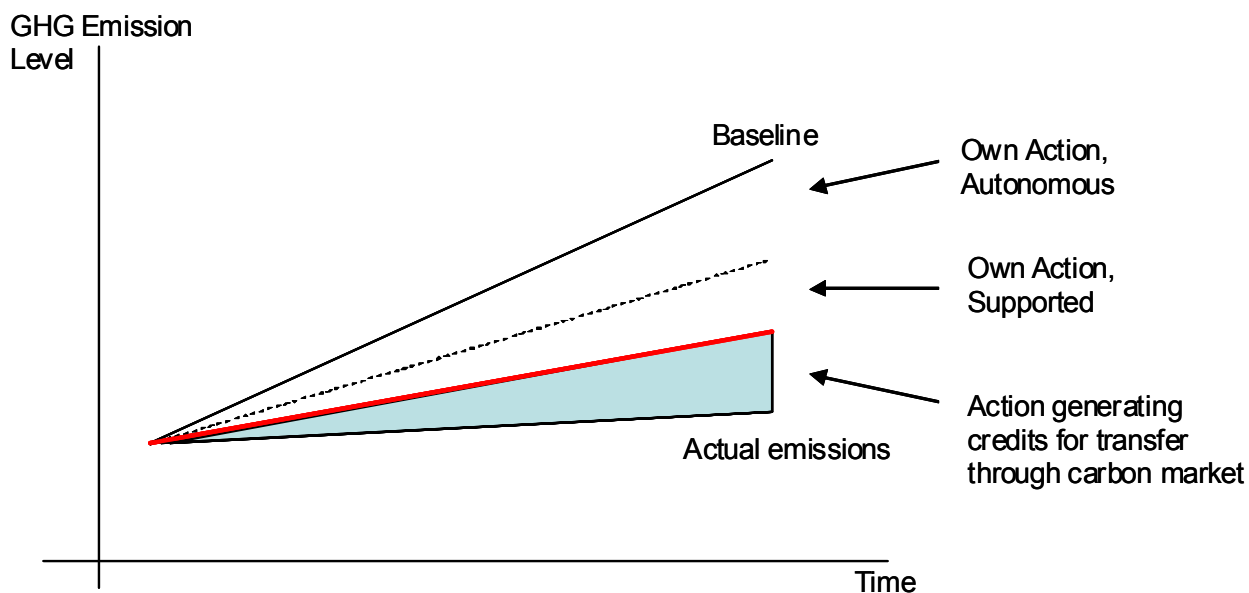
Be to, besivystančių šalių išmetamų ŠESD kiekis sparčiai auga ir, jei jis nebus stabdomas, dėl jo gali perniek nueiti išsivysčiusių šalių pastangos mažinti išmetamų ŠESD kiekį. Neseniai parengtoje mokslinėje ataskaitoje teigiama, kad norint pasiekti 2°C ribos neperžengimo uždavinį, besivystančios šalys bendrai paėmus tinkamomis nacionalinėmis priemonėmis turės iki 2020 m. 15–30 % sumažinti išmetamų ŠESD kiekio augimą. Šiuose skaičiavimuose neatsižvelgta į išmetamųjų teršalų kiekio mažinimą, už kurį anglies dioksido išmetimo leidimai perduodami išsivysčiusioms šalims, kaip parodyta 2 paveiksle. Tarp tinkamų priemonių turėtų būti ir tokios, kurios leistų greitai sumažinti dėl atogrąžų miškų kirtimo išmetamą teršalų kiekį. Iki 2020 m. atogrąžų miškų kirtimo mastas turėtų būti sumažintas bent

50 %, palyginti su dabartiniu jo kirtimo mastu, o iki 2030 m. miškų nykimas visame pasaulyje turėtų būti sustabdytas.

Kadangi nacionalinė situacija besivystančiose šalyse yra skirtinga ir jų išsivystymo lygis skiriasi, veiksmai ir užmojai turi būti diferencijuojami. Tai galima padaryti toliau plėtojant nacionalines klimato kaitos strategijas. Per pastaruosius kelerius metus daug besivystančių šalių, pavyzdžiui, Kinija, Indija, Pietų Afrika, Brazilija, atsižvelgdamos į savo vystymąsi, parengė nacionalines išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo strategijas. Per šiuos metus šios ir kitos ekonomiškai labiau pažengusios besivystančios šalys turėtų atnaujinti savo strategijas ir nurodyti, kokių tikslų jos įsipareigoja pasiekti iki 2020 m.

Kopenhagos susitarime visos besivystančios šalys, išskyrus mažiausiai išsivysčiusias šalis (MIŠ), turėtų įsipareigoti iki 2011 m. priimti išmetamo anglies dioksido kiekio mažinimu grindžiamo vystymosi strategijas. Tose strategijose turėtų būti numatytas patikimas būdas sumažinti šalies išmetamųjų teršalų kiekį atitinkamomis nacionalinėmis priemonėmis, apimančiomis visus pagrindinius teršiančius sektorius, visų pirma energijos gamybos, transporto, daug energijos sunaudojančios pramonės sektorius ir, jei aktualu, miškų bei žemės ūkio sektorius. Strategijose turėtų būti numatyta, kokio dydžio paramos reikia norint įgyvendinti siūlomas priemones, kurių išlaidų šalis pati negali apmokėti. Patikimos ir patikrinamos anglies dioksido kiekio mažinimu grindžiamo vystymosi strategijos turėtų būti tarptautinės paramos mažinimo veiksams gavimo sąlyga. Be finansavimo, daugelyje besivystančių šalių bus būtina skatinti pajėgumų didinimą, kad jos galėtų savo anglies dioksido kiekio mažinimu grindžiamo vystymosi strategijas parengti ir įgyvendinti.

2 paveikslas. Besivystančių šalių išmetimas

Siekiant užtikrinti, kad tikslai būtų pakankamai plataus užmojo, diskusijos apie konkrečias strategijas, veiksnių pasiūlymus ir paramą turėtų būti siejamos su nepriklausoma technine analize ir ja grindžiamos. Atliekant analizę ir kuriant mažinimo priemones galima vadovautis sektorių metodu ir atsižvelgti į privačiojo sektoriaus techninę informaciją. Naudojantis naujuoju Pagalbos klimato kaitai mažinti paprastinimo mechanizmu turėtų būti lengviau surasti pasiūlytą veiksnių atitinkančius dvišalius arba daugiašalius pagalbos mechanizmus,

vadovaujantis techniniu vertinimu. Jis taip pat būtų skirtas vertinti, ar bendras plane numatyto užmojo mastas atitinka šalies veikimo galimybes ir bendrą išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo lygį, palyginti su visų besivystančių šalių grupės atskaitos tašku. Prireikus naudojantis mechanizmu reikėtų ieškoti galimybių didinti užmojo mastą.

Besivystančios šalies veiksmai turėtų būti registruojami tarptautiniame registre. Taikant skaidrius ir patikimus matavimo, atsiskaitymo ir tikrinimo metodus, registre turėtų būti nurodoma, kokie atlikti veiksmai ir kiek pavyko sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį. JT klimato kaitos konferencijoje bus apsvarstyti visos besivystančių šalių grupės rezultatai mažinant išmetamųjų teršalų kiekį ir gali būti nuspręsta paraginti besivystančias šalis intensyviau jį mažinti, o išsivysčiusias šalis – padidinti paramą.

3.3. Tarptautinės aviacijos, jūrų transporto išmetamųjų teršalų ir fluorintų dujų kiekio mažinimas

Tarptautinė aviacija ir jūrų transportas

Tarptautinė aviacija ir jūrų transportas yra dideli ir sparčiai augantys šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo šaltiniai, tačiau iki šiol tarptautiniai klimato kaitos susitarimai jiems netaikyti. Komisija mano, kad šių sektorių išmetamieji teršalai turėtų būti įtraukti.

Kopenhagos susitarimo dalį turėtų sudaryti JTBKKK nustatyti šių sektorių daromo poveikio klimato kaitai mažinimo uždaviniai; iki 2020 m. šių sektorių poveikis klimato kaitai turėtų būti mažesnis negu 2005 m., o 2050 m. – daug mažesnis negu 1990 m. Tarptautinė aviacija ir jūrų transportas vykdo veiklą visame pasaulyje, todėl jų poveikis klimatui taip pat turėtų būti mažinamas visuotinėmis priemonėmis. Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos ir Tarptautinės jūrų organizacijos pareiga – iki 2010 m. pabaigos padėti parengti ir priimti tokias visuotines priemones. Rinka grindžiamomis priemonėmis, pavyzdžiui, taršos leidimų prekybos sistema, galima užtikrinti ekonomiškai efektyvų išmetamųjų teršalų mažinimą. Imantis išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo veiksmų reikėtų atsižvelgti į tai, kad bendras jų poveikis nuošaliems regionams, atokioms saloms ir mažiausiai išsivysčiusioms šalims gali būti neigiamas. Jei iki 2010 m. pabaigos Tarptautinėje civilinės aviacijos organizacijoje ir Tarptautinėje jūrų organizacijoje nebus susitarta, visų išsivysčiusių valstybių tarptautinės aviacijos ir jūrų transporto išmetamieji teršalai pagal Kopenhagos susitarimą bus įskaičiuojami į jų nacionalinį išmetamųjų teršalų kiekį ir valstybės turės imtis atitinkamų veiksmų.

ES į savo šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo leidimų prekybos sistemą įtraukė aviacijos išmetamą CO₂. O dėl jūrų transporto šiuo metu svarstomos kelios rinkos priemonės. Jei nebus susitarta dėl veiksmingų visuotinių šiame sektoriuje išmetamų ŠESD mažinimo taisyklių, ES turėtų susitarti dėl savo priemonių.

Fluorintų dujų problema

Artimiausią dešimtmetį dėl suintensyvėjusio laipsniško HCFC uždraudimo pagal Monrealio protokolą gali staiga padaugėti HFC išlakų, iš kurių daugelis yra labai stiprios ŠESD. Kopenhagos susitarimo dalis turėtų būti skirta tarptautiniam HFC išlakų mažinimui. Tokios priemonės paskatins pramonę dar labiau suintensyvinti HFC mokslinius tyrimus ir sukurti mažą visuotinį klimato ardymo potencialą turinčius HFC arba pakaitalus be HFC.

4. ANGLIES DIOKSIDO KIEKIO MAŽINIMU GRINDŽIAMO VYSTYMOŠI IR PRISITAIKYMO FINANSAVIMAS

Reikia turėti pakankamai finansinių išteklių, kad išsamus Kopenhagos susitarimas galėtų būti įgyvendintas. Ypač atsižvelgiant į dabartinę ekonominę padėtį Kopenhagos susitarime turi būti užtikrinta, kad klimato kaitos uždaviniai būtų įgyvendinami rentabiliai. Komisijos atlikta analizė rodo, kad sukūrus veiksmingą pasaulinę anglies dioksido rinką galima labai sumažinti išsivysčiusių ir besivystančių šalių išlaidas, tačiau reikia iš esmės proporcingai padidinti, perskirstyti ir optimizuoti lėšas ir investicijas. Tarptautinė kovos su klimato kaita rėmimo finansinė struktūra turėtų būti pagrįsta tokiais principais: gero vadovavimo siekiant kuo didesnio veiksmingumo, adekvatumo, veiksmingumo, teisingumo, atskaitomybės, darnos ir nuspėjamumo. Reikėtų numatyti, kad pagal Kopenhagos susitarimą lėšos visų pirma turėtų būti naudojamos išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo veiksams finansuoti vykdant į rezultatus orientuotas iniciatyvas ir besivystančių šalių prisitaikymui finansuoti. Galimi finansavimo šaltiniai gali būti, pavyzdžiui, privatusis ir viešasis finansavimas, taip pat tarptautinės, dvišalės ar daugiašalės subsidijos ir paskolos. ES finansavimas bus vykdomas ir Bendrijos, ir valstybių narių lygmeniu. Kovos su klimato kaita finansavimo priemonės ir institucijos turėtų derėti su esamomis tarptautinėmis organizacijomis ir finansinėmis institucijomis bei jas papildyti; taip pat turi būti atsižvelgiama į vykstančias diskusijas apie atitinkamus jų vaidmenis ir pareigas.

4.1. Išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo finansavimas

Pasauliniu mastu

Investicijos, skirtos pasaulio išmetamųjų teršalų kiekiui mažinti, turės būti kasmet didinamos. Neseniai atlikto JTC tyrimo duomenimis ir kitų nepriklausomų institutų skaičiavimu, iki 2020 m. viso pasaulio mastu papildomai reikės maždaug 175 mlrd. eurų grynujų investicijų. Apskaičiuota, kad daugiau kaip pusė jų turės būti skirtos besivystančioms šalims, įskaitant miškų ūkio sektorių. Investicijos į energijos vartojimo efektyvumo ir anglies dioksido išskyrimo mažinimo technologijas suteiks akstiną inovacijoms ir ekonomikos augimui bei padės sutaupyti daugiau energijos ir padidins jos tiekimo saugumą. Investicijos į atogrąžų miškų kirtimo mažinimą apsaugos pasaulio biologinę įvairovę, o vietos mastu užtikrins ilgalaikį darnų vystymąsi. Be to, investicijų mastą reikėtų palyginti su išlaidomis neveikimo atveju (Sterno ataskaitoje teigiama, kad jos sudarytų 5–20 % pasaulio BVP).

Besivystančios šalys

Nacionalinėse anglies dioksido kiekio mažinimu grindžiamo vystymosi strategijose turės būti pateikti skaičiavimai, kiek papildomų grynujų investicijų reikės mažinimo priemonėms ir kokios yra perspektyvios finansavimo ir mažinimo politikos galimybės pasiekti, kad tokos investicijos būtų daromos.

Yra tokie besivystančių šalių finansavimo šaltiniai:

- **Savi ištekliai.** Iki 2020 m. su dauguma nacionalinėse anglies dioksido kiekio mažinimu grindžiamo vystymosi strategijose numatytų veiksmų susijusios papildomos išlaidos bus nedidelės, apskritai jie netgi gali duoti naudos vidutinės trukmės laikotarpiu, tačiau pirmiau reikia investuoti. Pavyzdžiui, apskaičiuota, kad daugiau kaip pusę reikiamo išmetamųjų teršalų kiekio sumažinimo energetikos sektoriuje galima pasiekti energijos vartojimo efektyvumo priemonėmis. Tokias priemones turėtų visų pirmiausia finansuoti privatusis sektorius ir namų ūkiai, o

vyriausybės politika galima sukurti reikiamas paskatas. Tai labai paskatins šalis pačias investuoti ir padidinus energijos tiekimo saugumą suteiks akstiną ekonomikos augimui. Tarptautinėmis paskolų programomis galima padėti pasinaudoti *tarptautiniu privačiu kapitalu*.

- **Išorės ištekliai.** Nacionalinėse anglies dioksido kiekio mažinimo grindžiamo vystymosi strategijose turės būti nurodyta, kurie mažinimo veiksmai nėra nei mažai lėšų reikalaujantys, nei naudingi trumpalaikėje perspektyvoje ir kuriems finansuoti atitinkama besivystanti šalis nebeturi savų pajėgumų. Parama tokioms investicijoms, kurioms reikės papildomų lėšų, turi būti skiriama iš pačių įvairiausių šaltinių ir naujoviškų finansavimo mechanizmų, įskaitant viešąsias lėšas ir tarptautinius anglies dioksido kreditų mechanizmus. Apskaičiuota, kad tokių kreditų mechanizmų lėšos gali sudaryti trečdalį ar daugiau besivystančioms šalims reikalingų papildomų investicijų.

4.2. Prisitaikymas prie neišvengiamos klimato kaitos ir jo finansavimas

Kopenhagos susitarime turėtų būti numatytas prisitaikymo veikslių pagrindas, kuris apimtų tokius elementus:

- Visų prisitaikymo poreikį. Reikia padėti prisitaikyti skurdžiausiems ir labiausiai pažeidžiamiems. Didelės finansinės žalos galima išvengti tik pakankamai anksti prognozuojant galimą neigiamą poveikį ir atitinkamai prisitaikant.
- Išipareigojimą į nacionalines strategijas sistemingai integruoti prisitaikymo aspektą. Tai turėtų būti bendra išsivysčiusių ir besivystančių šalių pareiga.
- Prisitaikymo strategijų nustatymo ir įgyvendinimo priemonių tobulinimą, įskaitant prisitaikymo metodiką ir technologijas, pajėgumų didinimą ir JTBBKKK proceso stiprinimą telkiant daugiau suinteresuotųjų šalių, taip pat tarptautinių organizacijų, ir užtikrinant geresnį rizikos valdymo ir (arba) nelaimės rizikos mažinimo koordinavimą.

Siekdama sutelkti bendrą patirtį, ES turėtų rekomenduoti pagal JTBBKKK įsteigti techninę prisitaikymo prie klimato kaitos ekspertų grupę. Reikėtų reikalauti, kad visos šalys parengtų išsamių nacionalinių prisitaikymo strategijų projektus. Kad prisitaikymo politika būtų veiksminga, ji turi neapsiriboti neatidėliotinais ir tiesioginiais prisitaikymo poreikiais. Reikėtų vykdyti nebe atskirus projektus, o prisitaikymo aspektą strategiškai įtraukti į ilgalaikę šalies planavimo ir vystymosi strategiją. Naudinga bus šios srities patirtis, įgyta per Pasaulinį klimato kaitos aljansą (PKKA). Finansinę ir technologinę pagalbą reikėtų teikti pažeidžiamiausioms šalims, ypač mažiausiai išsivysčiusioms ir besivystančioms mažoms salų valstybėms.

Didelę dalį pažeidžiamiausių šalių pajėgumų didinimo ir prioritetinių veikslių jose išlaidų būtų galima padengti iš esamo Prisitaikymo fondo. Vis dėlto nors papildomų su prisitaikymu susijusių išlaidų prognozės labai skirtingos, Prisitaikymo fondas nebus pajėgus remti prisitaikymo veiksmus visose besivystančiose šalyse. Todėl finansiniams prisitaikymo poreikiams reikės ieškoti naujoviškų finansavimo šaltinių. Panašiai kaip išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo atveju, reikia, kad finansinė parama prisitaikymui atitiktų faktines investicijas. JTBBKKK sekretoriatas apskaičiavo, kad 2030 m. metinės visų besivystančių šalių prisitaikymo išlaidos galėtų siekti 23–54 mlrd. EUR. Daugelis išankstinių priemonių netgi bus naudingos šalies ekonomikai, kaip antai vandens naudojimo našumo didinimo priemonės

vietovėse, kuriose stigs vandens. Reikėtų ištirti galimybes įsteigti daugiašalį draudimo fondą nelaimių žalai atlyginti, kuris ištikus su klimatu susijusioms gamtos nelaimėms papildytų esamus finansavimo mechanizmus. Europos Komisija jau vykdo šios srities bandomąsias programas.

4.3. Pasaulio mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos finansavimas

Reikia labai paskatinti visų veiklos rūšių technologijų, kurias naudojant išskiriama mažai anglies dioksido, ir prisitaikymo technologijų mokslinius tyrimus, plėtrą ir demonstracinę veiklą visuose ekonomikos sektoriuose. Skatinimas turėtų būti grindžiamas nacionalinėse anglies dioksido kiekio mažinimu grindžiamo vystymosi strategijose nustatytais poreikiais ir vertinimu pagal Pagalbos klimato kaitai mažinti paprastinimo mechanizmą; jis galėtų apimti pajėgumų didinimą, mokslininkų ir technologijų kūrėjų bendradarbiavimą, ekologiškų prekių ir paslaugų tiekimo rinkai kliūčių šalinimą ir pasaulinio mokslinių tyrimų koordinavimo gerinimą.

Visai minėtai veiklai reikės papildomo viešojo finansavimo. Pageidautina, kad iki 2012 m. su energetika susijusių pasaulio mokslinių tyrimų, plėtros ir demonstracinės veiklos mastas padvigubėtų, o iki 2020 m. išaugtų keturis kartus, palyginti su dabartiniu lygiu, ir pagrindinis dėmesys būtų skiriamas technologijoms, kurias naudojant išskiriama mažai anglies dioksido, ypač atsinaujinančios energijos ištekliams. Be to, tarptautiniu mastu turėtų būti stiprinami poveikio, prisitaikymo ir kitų klimato kaitos mažinimo būdų moksliniai tyrimai. Toks įsipareigojimas turėtų būti neatsiejama Kopenhagos susitarimo dalis. Komisija turėtų dirbti kartu su valstybėmis narėmis, kad būtų suderintai skatinamas tarptautinis mokslininkų ir technologijų kūrėjų bendradarbiavimas visais su klimatu susijusiais klausimais, įskaitant technologijas, kurias naudojant išskiriama mažai anglies dioksido, ir apimant visus sektorius.

Siekdama paspartinti plėtrą ir suteikti impulsą diegti strategiškai svarbias technologijas, kurias naudojant išskiriama mažai anglies dioksido, ES įgyvendina Europos strateginį energetikos technologijų planą (SET planą). Be to, įgyvendindama bendresnius savo mokslinių tyrimų, plėtros ir demonstracinės veiklos politikos tikslus, ES taip pat planuoja sukurti vieną pirmųjų klimato kaitos mažinimo ir prisitaikymo žinių ir inovacijų bendruomenę, kuri būtų Europos inovacijų ir technologijų instituto dalis. Atnaujintoje ES ŠESD ILPS 300 mln. leidimų yra atidėti į šalių siekiant paskatinti anglies dioksido surinkimo ir geologinio saugojimo demonstracinių įrenginių statybą ir inovacinių atsinaujinančios energijos technologijų kūrimą. Komisija taip pat rengia komunikatą dėl technologijų, kurias naudojant išskiriama mažai anglies dioksido, finansavimo.

Galiausiai reikia dėti daugiau pastangų, taip pat pasitelkti įvairius švietimo būdus, kad visuomenė geriau suprastų klimato raidą ir jos poveikį visuomenei, ekonomikai ir ekosistemoms.

4.4. Naujoviški tarptautiniai finansavimo šaltiniai

Išsivysčiusios šalys prisidės skirdamos lėšų iš biudžeto ir naudodamos anglies dioksido kreditų mechanizmus. Šalių finansiniai įnašai turėtų būti proporcingi, pagrįsti „teršėjas moka“ principu ir susieti su kiekvienos šalies ekonominiu pajėgumu. Dėl įnašų dydžio reikėtų derėtis, o susitarus jie turėtų sudaryti neatsiejamą Kopenhagos susitarimo dalį.

Yra du pagrindiniai naujoviško finansavimo gavimo būdai. Pirmasis – metinis išsivysčiusių šalių finansinis įnašas, apskaičiuojamas pagal sutartą formulę. Formulė gali būti grindžiama

dviem veiksniais – „teršėjas moka“ principu (pvz., bendras šaliai paskirtų išmetimo leidimų skaičius) ir šalies finansiniu pajėgumu (pvz., BVP vienam gyventojui). Antrasis būdas – atidėti į šalį tam tikrą kiekvienos išsivysčiusios šalies paskirtų išmetimo leidimų procentinę dalį, o po to juos parduoti vyriausybėms tarptautiniuose aukcionuose. Minėta procentinė dalis būtų palaipsniui didinama atsižvelgiant į šalies pajamas vienam gyventojui.

Pirmuoju atveju būtų aiški bendra skirtųjų lėšų suma. Šalys galėtų individualiai surinkti finansinius įnašus ir išleisti juos decentralizuotai, naudodamosi visais esamais dvišaliais ir daugiašaliais kanalais. Tačiau reikėtų turėti patikimą ir skaidrią papildomo viešojo su klimatu susijusių veiksmų finansavimo stebėjimo, atskaitomybės ir tikrinimo sistemą. Siekiant užtikrinti, kad šalys laikytųsi finansinių įsipareigojimų, iš nustatytos sumos nepateikusios šalies būtų galima atimti atitinkamą paskirtų išmetimo leidimų skaičių. Pasirinkus antrąjį būdą gali būti nelengva prognozuoti finansavimo dydį, nes vyriausybės taip pat galėtų naudoti anglies dioksido kreditus pagal Švarios plėtros mechanizmą. Be to, JT lygmeniu reikėtų įsteigti centralizuotą valdymo struktūrą, skirtą aukcionams organizuoti, lėšų naudojimo prioritetams nustatyti ir lėšoms paskirstyti klimato kaitos mažinimo ir prisitaikymo veiksams.

ES mastu daug papildomų viešųjų pajamų bus gaunama parduodant leidimus aukcionuose per ES ŠESD ILPS. Dalį šių pajamų valstybės narės galės panaudoti savo tarptautiniams finansiniams įsipareigojimams (abiem finansavimo variantais) pagal būsimą klimato kaitos susitarimą įgyvendinti.

Abu būdai gali būti derinami su finansavimu pagal pasaulinę priemonę, skirtą tarptautinei aviacijai ir jūrų transportui (pvz., lėšos, gaunamos aukcionuose pardavus leidimus, skiriamus pagal šiems sektoriams taikomą didžiausio leidžiamo išmetamųjų teršalų kiekio nustatymo ir leidimų prekybos sistemą).

Taip pat reikėtų išnagrinėti, kaip besivystančios šalys, išskyrus mažiausiai išsivysčiusias ir besivystančias mažų salų valstybes, ilgainiui galėtų didinti įnašą proporcingai finansiniam pajėgumui.

4.5. Išankstinių veiksmų finansavimas

Artimiausiais metais po susitarimo sudarymo bus itin svarbu didinti pajėgumus, kad būtų sukurti instituciniai pajėgumai, reikalingi veiksmingiems išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo ir prisitaikymo veiksams.

Imantis išankstinių veiksmų prisitaikymas ir perėjimas prie anglies dioksido kiekio mažinimu grindžiamos ekonomikos bus sklandesnis. ES turėtų ištirti galimybes sukurti išankstinio finansavimo mechanizmą, kad galėtų skubiai skirti dideles sumas pažeidžiamiausioms ir skurdžiausioms besivystančioms šalims. Tai būtų tarpinė iniciatyva, vykdoma nuo 2010 m. iki bus visiškai įgyvendinta nauja finansinė architektūra, dėl kurios reikia susitarti Kopenhagoje. Taikant pasiūlytąjį Pasaulinį kovos su klimato kaita finansavimo mechanizmą, grindžiamą obligacijų emisija, būtų galima greitai rasti lėšų išankstiniam su klimatu susijusių prioritetinių veiksmų finansavimui. Šio mechanizmo lėšas būtų galima operatyviai skirti neatidėliotiniams prisitaikymo poreikiams patenkinti, o grąža būtų didelė – mažesnė nelaimių rizika. Dalį surinktų lėšų būtų galima skirti klimato kaitos mažinimo veiksams, visų pirma tokiems, kuriais klimato kaitos mažinimas derinamas su išmetamųjų teršalų kiekio mažinimu, kaip antai kovojant su miškų kirtimu mažėjantis išmetamųjų teršalų kiekis. Per Pasaulinį klimato

finansavimo mechanizmą tikimasi 2010–2014 m. kasmet surinkti apie 1 mlrd. EUR, jei valstybės narės prisiims atitinkamus įsipareigojimus.

4.6. Tarptautinių klimato kaitai skirtų finansinių srautų valdymas

Kadangi tikimasi, kad bus daug įvairių prisitaikymo ir klimato kaitos mažinimo finansavimo šaltinių, reikės tobulinti koordinavimą ir bendradarbiavimą. Tarptautinio su klimato kaita susijusių veiksmų finansavimo klausimams skirtas aukšto lygio forumas turėtų sutelkti pagrindinius viešojo ir privačiojo sektorių ir tarptautinių finansinių institucijų sprendimų priėmėjus. Jame būtų reguliariai peržiūrima, kiek turima lėšų finansavimui ir kokios išlaidos, bei teikiamos tobulinimo rekomendacijos. Šis forumas turėtų glaudžiai bendradarbiauti su Pagalbos klimato kaitai mažinti paprastinimo mechanizmu.

5. IŠMETAMO ŠESD KIEKIO MAŽINIMAS IR PAJAMOS PASAULINĖJE ANGLIES DIOKSIDO RINKOJE

5.1. Nacionalinės didžiausio leidžiamo išmetamųjų teršalų kiekio nustatymo ir leidimų prekybos sistemos

Nacionalinės didžiausio leidžiamo išmetamųjų teršalų kiekio nustatymo ir leidimų prekybos sistemos – tai viena perspektyviausių šalių turimų priemonių mažinti išmetamą ŠESD kiekį, ypač tuose sektoriuose, kuriuose yra palyginti stambių teršėjų. Nustačius didžiausią leidžiamą išmesti teršalų kiekį užtikrinama, kad šios sistemos būtų veiksmingos aplinkosaugos atžvilgiu, ir, dėl jų lankstumo, kurį suteikia leidimų prekyba, jos taip pat veiksmingos finansiškai. Nacionalines anglies dioksido rinkas ne tik galima, bet ir reikėtų sujungti ir sukurti veiksmingą pasaulinę rinką – taip sumažėtų išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo išlaidos. Kopenhagos susitarimu šią besirandančią anglies dioksido rinką galima paremti nustatant visuotinius ir nacionalinius uždavinius.

ES yra šios idėjos iniciatorė, nes ji pirmoji sukūrė ES ŠESD ILPS – didžiausią pasaulio leidžiamo išmetamųjų teršalų kiekio nustatymo ir leidimų prekybos sistemą. Kitose išsivysčiusiose šalyse sparčiai auga susidomėjimas šia sistema. Lygiagrečiai su derybomis JT, ES turėtų skatinti iki 2015 m. sukurti patikimą OECD anglies dioksido rinką, kurioje nuo 2020 m. galėtų dalyvauti labiau ekonomiškai pažengusios besivystančios šalys.

Svarbus ES žingsnis siekiant šio tikslo – aktyvus bendravimas su naująja JAV vadovybe ir įstatymų leidėjais. Prezidentas B. Obama jau yra išreiškęs ketinimą sukurti tvirtą JAV leidžiamo išmetamųjų teršalų kiekio nustatymo ir leidimų prekybos sistemą. Komisija sieks, kad būtų sukurta bendra anglies dioksido rinkų formavimo klausimams skirta ES ir JAV darbo grupė. Panašūs dvišaliai procesai turėtų būti pradėti ir su kitomis išsivysčiusiomis šalimis bei su labiau ekonomiškai pažengusiomis besivystančiomis šalimis.

Besivystančios šalys turės vis daugiau prisidėti prie pasaulinio išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo, todėl ilgainiui jos turėtų priimti ir įdiegti nacionalines leidžiamo išmetamųjų teršalų kiekio nustatymo ir leidimų prekybos sistemas, kurios paskatintų imtis efektyvių veiksmų savo šalyje. Besidominčioms besivystančioms valstybėms ES turėtų padėti įgyti patirties, kaip organizuoti ŠESD išmetimo leidimų prekybos sistemą, visų pirma kaip sukurti stabilias valdymo struktūras ir nacionalines institucijas bei kaip padidinti jų išmetamųjų teršalų kiekio kontrolės ir ataskaitų rengimo gebėjimus. Kartu turėtų būti konsultuojamasi su privačiojo sektoriaus atstovais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais.

5.2. JT kompensacinių mechanizmų tobulinimas

Pagal Kioto protokolo Švarios plėtros mechanizmą (angl. CDM) besivystančios šalys taip pat gali dalyvauti anglies dioksido rinkoje. Šiuo metu šio kompensacinio mechanizmo veikla vykdoma projektų pagrindu – besivystančios šalys gali parduoti kreditus, kuriuos jos įgijo konkrečiu projektu sumažindamos išmetamųjų teršalų kiekį. Po to šiuos kreditus gali įsigyti išsivysčiusios šalys, kad įvykdytų savo nacionalinį išmetamųjų teršalų mažinimo uždavinį. Pagal CDM vykdomais projektais finansuojamos švarios technologijos besivystančiose šalyse ir didinami šių šalių klimato politikos gebėjimai.

Siekiant užtikrinti, kad didžiaja dalimi išmetamųjų teršalų kiekis būtų mažinamas ES viduje, ir aplinkos vientisumo sumetimais pagal ES ŠESD ILPS gali būti naudojami tik tie per CDM įgyti kreditai, kurie atitinka kokybinius ir kiekybinius kriterijus. Pagal JTBKKK reikėtų pertvarkyti Švarios plėtros mechanizmą, kad kreditai būtų skiriami tik už tuos projektus, kuriais realiai sumažinamas išmetamųjų teršalų kiekis ir kurių įgyvendinimas nėra pigus. Be to, pažangiose besivystančiose šalyse ir labai konkurencinguose ekonomikos sektoriuose projektinė CDM veikla turėtų būti ilgainiui nutraukta ir pereita prie kreditų įgijimo per konkretaus sektoriaus anglies dioksido rinką. Tokie mechanizmai besivystančiose šalyse gali būti veiksmingos skatinimo kurti ir diegti technologijas, kurias naudojant išskiriama mažai anglies dioksido, priemonės ir sudaryti sąlygas ateityje sukurti didžiausio leidžiamo išmetamųjų teršalų kiekio nustatymo ir leidimų prekybos sistemas. Siekdama, kad perėjimas būtų nuoseklus, ES turėtų ieškoti bendrų sąlyčio taškų su JAV ir kitomis didžiausio leidžiamo išmetamųjų teršalų kiekio nustatymo ir leidimų prekybos sistemas diegiančiomis ir koordinuotai kompensacinių kreditų paklausą formuojančiomis šalimis.

6. KOPENHAGOS SUSITARIMAS – ILGALAIKĖS POLITIKOS PAGRINDAS

ES turėtų siekti užtikrinti, kad Kopenhagos susitarimu būtų padėti ilgalaikės tarptautinės veiklos pagrindai, kur būtų numatyta padidinti užmojo mastą ir tiek išsivysčiusių, tiek besivystančių šalių indėlį, remiantis mokslo žiniomis. Todėl periodinė bendros pažangos ir įsipareigojimų bei veiksmų tinkamumo peržiūra, įskaitant išsamią peržiūrą 2016 m., turėtų sudaryti neatsiejamą susitarimo dalį. Tuo remiantis visuotinę tikslą ir tolesnius vidutinės trukmės įsipareigojimus, veiksmus bei finansinius srautus reikės persvarstyti ir suderinti su naujausiomis mokslininkų išvadomis. Jei atlikus išsamią Kopenhagos susitarimo peržiūrą 2016 m. paaiškės, kas bendros išsivysčiusių ir besivystančių šalių pastangos sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį yra nepakankamos, kitam įsipareigojimų laikotarpiui JT klimato kaitos konferencijoje turėtų būti nustatyti nauji nacionaliniai uždaviniai.

7. TOLESNI VEIKSMAI IR IŠVADOS

Artimiausiais mėnesiais ES turės sutelkti visus savo išteklius, kad užtikrintų intensyvų dialogą bei bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis. Vienas pagrindinių 2009 m. derybų iššūkių bus užtikrinti, kad išsivysčiusių šalių pastangos būtų pakankamos bei proporcingos ir kad, išsivysčiusių šalių padedamos, prasmingą įnašą įneštų besivystančios šalys. Tai būtina norint pasiekti realių aplinkosaugos rezultatų ir neiškreipti konkurencijos. Pasinaudojant dvišaliais kontaktais, užmegztais vykstant JTBKKK procesui, per būsimus G8 susitikimus ir susitikimus, surengsimus ateityje tęsiant stipriausios ekonomikos šalių bendradarbiavimą, taip pat per dvišales ES ir pagrindinių trečiųjų šalių diskusijas reikia ieškoti galimybių į Kopenhagos susitikimą įnešti konkretų tiek išsivysčiusių, tiek besivystančių šalių įnašą. Per šias diskusijas reikėtų pasiekti tokių rezultatų, kad Kopenhagoje išsivysčiusios šalys galėtų

įsipareigoti pasiekti pakankamai ambicingų išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo uždavinių, o labiau ekonomiškai pažengusios besivystančios šalys pasiūlytų ambicingas anglies dioksido kiekio mažinimo grindžiamo vystymosi strategijas arba prasmingų veiksmų, kurie galėtų būti šių strategijų dalis. ES įnašas į šiuos procesus taip pat turėtų būti aptariamasis 2009 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryboje.

Apibendrinant ES siūloma:

1. Patvirtinti savo pasiryžimą 2009 m. gruodį Kopenhagoje pasiekti išsamų ir plataus užmojo tarptautinį susitarimą.
2. Bendradarbiauti su kitomis išsivysčiusiomis šalimis siekiant susitarti dėl išmetamo ŠESD kiekio mažinimo uždavinių, kurie būtų nustatomi siekiant proporcingų pastangų ir atsižvelgiant į šiame komunikate nurodytus kriterijus, kad išsivysčiusios šalys visos bendrai iki 2020 m. sumažintų išmetamųjų teršalų kiekį 30 %, palyginti su 1990 m.
3. Bendradarbiauti su besivystančiomis šalimis, ypač su labiau ekonomiškai labiau pažengusiomis, kad jos imtųsi atitinkamų veiksmų ir visos bendrai iki 2020 m. 15–30 % sumažintų išmetamųjų teršalų kiekio didėjimą, palyginti su įprastinės veiklos scenarijumi.
4. Pripažinti, kad norint neperžengti 2°C ribos reikės didelių finansinių išteklių tiek išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo, tiek prisitaikymo veiksams, tačiau kad tai paskatins inovacijas, ekonomikos augimą ir padės siekiant ilgalaikio darnaus vystymosi. Išreikšti savo pasirengimą skirti reikšmingą finansinį įnašą besivystančių šalių, ypač pažeidžiamiausių ir skurdžiausių, veiksams remti, pavyzdžiui, per Pasaulinį klimato finansavimo mechanizmą.
5. Pasiūlyti JAV ir kitoms išsivysčiusioms šalims sudaryti dvišalės partnerystės sutartis, kad būtų galima dalytis nacionalinių teršalų išmetimo leidimų prekybos sistemų kūrimo patirtimi ir būtų lengviau sukurti patikimą OECD anglies dioksido rinką iki 2015 m. Nuo 2020 m. prie šios rinkos turėtų galėti prisijungti labiau ekonomiškai pažengusios besivystančios šalys.

Komisija siūlo Tarybai patvirtinti pirmiau pateiktas išvadas ir atsižvelgti į šiame komunikate išdėstytas idėjas. Komisija yra pasirengusi šiais klausimais diskutuoti Taryboje ir pateikti visus reikiamus pasiūlymus.